

Mer enn økonomi

Norske Skogs nedleggelse av Union illustrerer at store økonomiske beslutninger ikke kan løsrives fra et langsiktig ansvar for miljø og samfunn. Ansvar for det felles beste er knyttet til kunnskap om virkningene av våre handlinger. Og det er ikke bare snakk om den kunnskap vi faktisk har, men også den vi burde ha skaffet oss. Med utgangspunkt i at Union er en integrert del av samfunnet, er det ikke overraskende at det kommer sterke reaksjoner.

Reaksjonene på nedleggelsen av 380 arbeidsplasser viser at det i dagens samfunn kreves begrunnelser, som i tillegg til økonomiske beregninger også må ta hensyn til humanistiske og miljørelaterte verdier. De sosiale konsekvensene av å behandle arbeidskraften som utbyttable komponenter som fleksibelt kan utnyttes, omplasseres og avskjediges avhengig av utfallet av lønnsomhetskalkyler, kan ikke kompenseres fullt ut gjennom økonomiske sluttpakker.

I stedet for at den økonomiske utviklingen utelukkende skal styres av markeds- og prismekanismer, viser "Unionsaken" at endringsprosessene i samfunnet bør baseres på dialog der alle interessentene inviteres til å delta. Behovet for dialog oppstår fordi arbeidsprosesser foregår i et nært samvirke mellom mennesker der mening, verdighet og arbeidsmoral er essensielle faktorer. Konsernsjef Oksum (DN 16.08.05.) gjør et poeng av at ledelsen ikke har endret argumentasjonen gjennom den pågående debatten. Uttalelsen behøver ikke tolkes som et tegn på fasthet og styrke. Den kan like gjerne tolkes som en begrenset evne til å ta innover seg andre perspektiver. I tillegg til å orientere og forklare egne standpunkter til ansatte, lokalsamfunn, politikere og potensielle investorer i en monolog, kunne ledelsen ha innbedt til åpen dialog, der målet er å skape ny innsikt og dermed bevegelse i standpunktene. Deltar man i en dialog, er sjansen stor for at problemforståelsen blir mer nyansert samtidig som løsningsalternativene øker.

Det er essensielt at markedskrefter og prismekanismer suppleres med begreper som rettferdighet, sosialt ansvar og bærekraftig utvikling. Begrepene er nyttige fordi de kan brukes innenfor et vidt felt av eksempler der verdier i tilknytning til økonomi, natur og kultur møtes. Kortsiktig og ensidig finansiell lønnsomhetstenkning kan fort bli oppspist av dårlig omdømme, tap av tillit og negativ bedriftskultur. For å skape tilstrekkelig lønnsomhet på sikt, finnes det mer konstruktive virkemidler enn nedleggelse av deler av virksomheten. Ved å trekke inn interessentene i en dialogbasert prosess vil både omdømme og bedriftskultur styrkes. For konsernet som helhet kan resultatet bli forbedret lønnsomhet på lang sikt. Kanskje er den viktigste utfordringen å trekke personer som representerer sosiale og miljømessige verdier inn i samtalen som gir premisser til beslutningsprosessen?

Det er verdt å merke seg at dette overensstemmer med det en kan lese på hjemmesiden til Norske Skog, nemlig at "Norske Skogs kjerneverdier er åpenhet, ærlighet og samarbeid".

Knut Ims

Førsteamanuensis Senter for etikk og økonomi, Norges Handelshøyskole
Ove Jakobsen